

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

A.H.K. van Viegen (PvdD), H. Sahin (GroenLinks), A. Wijbenga (D66),
F.J. Hoogendam (SP), A.L. Koning (PvdA) en W.M. Bakx (50Plus)
(d.d. 1 februari 2016)

Nummer
3123

Onderwerp
Natuurcompensatie

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

De (Rijks)rekenkamer heeft in 2010 tekortkomingen gesignaleerd bij de uitvoering van natuurcompensatie. Vanuit haar verantwoordelijkheid heeft het Rijk in 2011 een stuurgroep ingesteld om deze tekortkomingen het hoofd te bieden. Vanwege de decentralisatie van de uitvoering van natuurbeleid is de activiteit destijds niet afgerond. Met name ontbrak een uitwerking van een rekentabel voor natuur. Rijk en provincies hebben Groenfonds gevraagd hiervoor een passende aanpak uit te werken.

In opdracht van Rijk en provincies is er een kennisdocument¹ opgesteld. Hierin wordt een systeem aangereikt waarin schade en compensatie van natuur wordt geobjectiveerd en vereenvoudigd in een punten systeem. Daarbij is gebruik gemaakt van de ervaringen elders in de wereld, met name ook die in Duitsland.

Knelpunten situatie

De natuurregelgeving in Nederland is gericht op bescherming van de aanwezige natuur. Het veroorzaken van schade is verboden. Wanneer voor een activiteit schade niet kan vermeden kan de overheid besluiten dit toch toe te staan onder voorwaarde van een compensatieverplichting. De voorwaarden zijn afhankelijk van de beleidscategorie waartoe de beschadigde natuur behoort. De compensatieverplichting is vastgelegd in verschillende wetten als de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet.

Verschillende studies komen tot de conclusies dat deze natuurcompensatie niet adequaat wordt uitgevoerd. Dit valt uiteen in de volgende redenen:

- a. de procedure en voorwaarden zijn complex en onduidelijk*
- b. de uitvoering van de herstelmaatregelen is niet adequaat*

---

¹ <http://florafaanawet.stowa.nl/Upload/Flora- en faunawet/puntensysteem-natuurcompensatie-en-saldering.pdf>

Om inzicht te krijgen in natuurcompensatie in de provincie Zuid-Holland heeft de fractie van de Partij voor de Dieren een overzicht van groencompensatiegebieden opgevraagd bij de verantwoordelijke ambtenaar. Deze stukken zijn bij deze vragen bijgevoegd.

Toelichting vraag 1

In de beleidsregel compensatie (zie bijgevoegd document) staan geen harde eisen over wanneer de compensatie gereed moet zijn, maar wel aanbevelingen/vuistregels. In de compensatieovereenkomst wordt vastgelegd hoe en wanneer de compenserende maatregelen zullen worden uitgevoerd en het compensatieproject is afgerond. Hiervoor gelden geen vaste termijnen meer. Het zou wenselijk zijn om de ingreep en de compensatie gelijktijdig of volgtijdelijk te realiseren. Dit is echter niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld als voor de compensatie aansluiting is gezocht bij andere projecten in het gebied. Als vuistregel geldt dat de compensatie bij eenvoudige projecten binnen twee jaar, en bij complexe projecten binnen vijf jaar na ondertekening van de compensatieovereenkomst moet zijn gerealiseerd.

Toelichting vraag 2, 3 en 4

Het overzicht (zie bijlagen) dat onze fractie ontvangen heeft, gaat niet in op de kwaliteit van de compensatie. Het is belangrijk om te weten of compensatie nu daadwerkelijk de aangetaste natuurwaarden vervangt.

Toelichting vraag 5 en 6

Bij de compensatie gaat het in veel gevallen om kleine gebiedjes. Als zo'n gebiedje tegen een groter natuurgebied wordt aangeplakt is dat niet zo'n probleem, maar als het om een klein geïsoleerd gebiedje gaat, dan is de waarde daarvan voor natuur vaak zeer beperkt. Voor de natuur zou het dan zinvoller zijn om meerdere kleine compensatieopgaven op één locatie samen te voegen zodat er dus een groter, meer aaneengesloten gebied kan ontstaan.

Toelichting beantwoording:

(1) De hoofdlijnen van het provinciale compensatiebeleid zijn vastgelegd in de Visie Ruimte en Mobiliteit en in de Verordening Ruimte, alsmede in enkele voorlopers daarvan². De visie en de verordening zijn op 9 juli 2014 door PS vastgesteld. De uitvoeringsbepalingen zijn uitgewerkt en toegelicht in de beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland 2013. De beleidsregel is op 21 mei 2013 door ons vastgesteld, op 12 juni 2013 ter kennisname in de Statencommissie Groen en Water gebracht en op 16 juli 2013 gepubliceerd in het Provinciaal Blad. In de toelichting op de vragen 2,3 en 4 wordt gerefereerd aan het overzicht van groencompensatieprojecten in Zuid-Holland, dat was gevoegd bij de beantwoording van de technische vragen van de Partij voor de Dieren van 10 september 2015. Hierbij moet worden opgemerkt dat de meeste compensatieprojecten in dit overzicht nog tot stand zijn gekomen onder de vigeur van het oude Compensatiebeginsel Natuur en Landschap 1997. Dat had een breder toepassingsgebied en was in principe een onderhandelingsmodel.

---

² Zoals de Provinciale Structuurvisie en Verordening Ruimte (2010) en de laatste generatie streekplannen.

(2) De beleidsregels hebben betrekking op de ruimtelijke bescherming van de natuur-, recreatie- en landschapswaarden in Zuid-Holland zoals vastgelegd in de Visie Ruimte en Mobiliteit en de Verordening Ruimte, en niet op de wettelijke bescherming van Natura 2000-gebieden op grond van de Natuurbeschermingswet.

(3) De provincies zijn sedert het decentralisatieakkoord Natuur van 2011 verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid en daarmee ook voor het natuurcompensatiebeleid. Hierbij moet echter worden aangetekend dat wij sinds de inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening in 2008 vaak niet meer het bevoegd gezag zijn dat primair toeziet op een goede uitvoering van een natuurcompensatieproject. Dat zijn nu meestal de gemeenten of het Rijk. In het voortraject overleggen wij echter wel regelmatig met de initiatiefnemer en/of het bevoegde gezag over de feitelijke invulling van een natuurcompensatieproject.

1. *Bij een aantal projecten is de ingreep al in uitvoering of afgerond, terwijl de compensatie nog niet (volledig) gerealiseerd is. Bijvoorbeeld A4 Delft-Schiedam, overslag terminal Alphen aan den Rijn, en HSL Zuid. Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven hoe dit komt, wat de redenen hiervoor zijn en de planning aangeven wanneer het wel gereed is?*

Antwoord

Er zijn inderdaad compensatieprojecten die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd terwijl de ingreep al is uitgevoerd. De redenen hiervoor zijn verschillend.

a. A4 Delft-Schiedam:

Initiatiefnemer is Rijkswaterstaat (RWS). Het betreft de 'wettelijke' compensatie voor de aantasting van de natuurwaarden (weidevogels) in het agrarisch gebied van Midden-Delfland (Vockestaert). Deze compensatieverplichting is bepaald op 15 ha weidevogelreservaat en zal samen met de 'bovenwettelijke' compensatie worden gerealiseerd in het kader van het project Integrale Ontwikkeling Delft-Schiedam (IODS). Na een lange zoektocht - waarbij diverse locaties zijn gewogen en te licht bevonden - en uitvoerig overleg met de gebiedspartijen, is de keuze uiteindelijk gevallen op een gebied ten westen van de Schie in de polder Noord-Kethel aansluitend aan de gronden van Natuurmonumenten (locatie 31b op de kaart Groencompensatiegebieden in Zuid-Holland). Dit gebied ligt op de grens van de gemeenten Rotterdam en Midden-Delfland. RWS heeft deze percelen in 2015 verworven. Het deel in Midden-Delfland heeft inmiddels een natuurbestemming gekregen en het deel in Rotterdam zal begin 2016 een natuurbestemming krijgen. RWS heeft voor het compensatiegebied een inrichtingsplan opgesteld dat volgens planning direct na het broedseizoen van 2016 zal worden uitgevoerd. Zodra de inrichting is voltooid zal RWS het compensatiegebied overdragen aan een eindbeheerder.

b. Overslagterminal Alphen a/d Rijn (OTA) en verlegging N207:

Initiatiefnemers zijn de provincie Zuid-Holland en de gemeente Alphen a/d Rijn. Het betreft de compensatie voor de aantasting van de natuurwaarden in de polder Steekt (weidevogels) en de Elfenbaan (moeras). De compensatieverplichting is bepaald op 8.4 ha, waarvan 4.0 ha inmiddels is aangelegd bij de stapsteen Steekt (locatie 20a). Voor de invulling van de restantopgave van 4.4 ha zouden aanvankelijk enkele percelen in de directe omgeving van de OTA worden verworven en bestemd. Deze procedure is uiteindelijk gestrand op gebrek aan medewerking van de eigenaar.

Vervolgens kwam er 7.5 ha te koop in een geplande ecologische verbinding tussen de Elfenbaan en Zaans Rietveld. Dit gebied is in 2013 door de provincie aangekocht en zal deels worden ingevuld met de restantopgave en deels worden ontwikkeld als reguliere ecologische verbinding. De inrichting is eind 2015 van start gegaan en zal voor het broedseizoen 2016 worden opgeleverd.

c. HSL-zuid:

Initiatiefnemer is RWS (of eigenlijk het voormalige projectbureau HSL in opdracht van RWS). Het gaat om de restantopgave van een omvangrijk compensatieproject voor de aanleg van de HSL-zuid. De totale compensatieopgave voor de aantasting van de natuur-, recreatie- en landschapswaarden in Zuid-Holland bedroeg ca. 150 ha. Daarvan is 6.5 ha recreatiecompensatie in het Ghoybos (kwalitatief) alsmede 6.6 ha natuurcompensatie en 12.1 ha recreatiecompensatie in het Develgebied (beide fysiek) nog niet volledig afgerond.

- Ghoybos

RWS heeft de uitvoering van de recreatie- en Boswetcompensatie in het Ghoybos (locatie 4b) een aantal jaren geleden overgedragen aan de gemeente Leiderdorp. Het Ghoybos was en is een kwaliteitsarm bos op de grens van de gemeenten Leiderdorp en Kaag en Braassem in de oksel van de A4 en de N446. Door enkele ruimtelijke ontwikkelingen in en rond het Ghoybos heeft de uitvoering van dit compensatieproject vertraging opgelopen. Dit waren de verbreding van de A4-noord en de verplaatsing van een pannenkoekenhuis naar het Ghoybos als gevolg van de vestiging van IKEA in Leiderdorp. Dat heeft in 2013 geleid tot een nieuwe overeenkomst tussen de gemeente Leiderdorp en het Rijk over de invulling van dit compensatieproject. Daarin is vastgelegd dat de beschikbare middelen zullen worden aangewend om de recreatieve functie van het Ghoybos te intensiveren en de boskwaliteit te verbeteren. In 2016 gaan de gemeenten Leiderdorp en Kaag en Braassem het compensatieplan verder uitwerken in een bestek en zullen de beheer- en exploitatieovereenkomsten worden opgesteld. De recreatieve herinrichting en de bosvorming kunnen dan begin 2017 van start gaan. Deze planning is nog enigszins onzeker omdat Tennet onlangs een tijdelijke hoogspanningsmast in het Ghoybos heeft moeten plaatsen die eerst weer verwijderd moet worden. Dit houdt verband met de aanleg van de nieuwe 380 KV-hoogspanningsleiding Noordring en het gedeeltelijk omleggen en ondergronds brengen van de bestaande 150 KV-leiding.

- Develgebied

RWS heeft de voorbereiding van de natuur- en recreatiecompensatie in het Develgebied destijds ondergebracht in de landinrichting IJsselmonde en voor de uitvoering daarvan een overeenkomst gesloten met Staatsbosbeheer (SBB). De natuurcompensatie zal worden gerealiseerd op een tweetal percelen direct grenzend aan het EHS-gebied Develoevers (locatie 6a). Deze percelen zijn al in eigendom van SBB, maar nog niet ingericht. De recreatiecompensatie zal worden gerealiseerd in de polder Buitenland van Heerjansdam (locatie 6b). Door de herijking van het ILG in 2012 is de groenopgave op IJsselmonde aangepast. Daardoor kon de afgesproken recreatiecompensatie niet meer worden uitgevoerd op de percelen die daarvoor waren aangekocht omdat het aansluitende groengebied niet meer geheel zou worden gerealiseerd. De provincie, de gemeente Zwijndrecht en SBB proberen nu door middel van een complexe grondruil zowel de recreatiecompensatie als de afronding van Develbos fase 3 mogelijk te maken. De ruil- en koopovereenkomst wordt nu voorbereid, de uitvoering is echter mede afhankelijk van de medewerking van enkele particuliere grondeigenaren. De partijen streven ernaar om nog dit jaar met de inrichting te starten.

2. *Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven wat de kwaliteit van de compensatiegebieden is in vergelijking tot de compenserende gebieden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

De natuurcompensatiegebieden zijn opgenomen in het brede provinciale monitoringprogramma biodiversiteit (PMP-biodiversiteit). In de wat oudere compensatiegebieden wordt de reguliere EHS-monitoring³ toegepast en in recent ingerichte compensatiegebieden wordt eerst een zogenaamde gebiedsschouw uitgevoerd. Op deze wijze wordt de kwaliteit van de compensatiegebieden gevolgd. Daarnaast monitoren wij via onze compensatieboekhouding de voortgang in de uitvoering van compensatieprojecten. Het overzicht van groencompensatieprojecten in Zuid-Holland, waar in de toelichting op deze statenvragen naar wordt verwezen, was daar een uitsnede van. Wij baseren ons daarbij op informatie die we van de desbetreffende bevoegde gezagen ontvangen.

3. *Kunt u zo specifiek mogelijk aangeven of met de compensatiegebieden de natuur en de aangetaste natuurwaarden daadwerkelijk vervangen worden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

In het antwoord op vraag 2 hebben wij aangegeven hoe wij de kwaliteit van de natuurcompensatiegebieden volgen. Het is echter van belang dat wij vooral aan de voorkant investeren. Dat wil zeggen dat wij door overleg met de initiatiefnemer en/of het bevoegd gezag willen bereiken dat er een kwalitatief goed en uitvoerbaar compensatieplan wordt opgesteld. Dat doen we, omdat we eigenlijk geen vangnet meer hebben als na verloop van jaren zou blijken dat de vervangende natuurwaarden toch niet (volledig) tot ontwikkeling zijn gekomen. We kunnen dan nog wel het gesprek aangaan met de eindbeheerder, maar de initiatiefnemer is niet meer aanspreekbaar omdat die aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

4. *Worden natuurcompensatiegebieden meegenomen in de biodiversiteitsmonitor en zo nee, bent u bereid om deze gebieden in de biodiversiteitsmonitor mee te nemen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Ja, zie antwoord vraag 2.

5. *Welke mogelijkheden ziet u om natuurcompensatie niet geïsoleerd, maar zoveel mogelijk in samenhang te laten plaatsvinden? Zo ja, bent u bereid om te onderzoeken wat hiervoor de mogelijkheden zijn? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Volgens de beleidsregel moet een compensatieproject zo worden uitgevoerd dat er uiteindelijk een duurzame situatie ontstaat. Anders gezegd, een compensatiegebied moet zodanig gesitueerd en ingericht worden dat er een robuust en goed beheerbaar geheel ontstaat dat qua aard en functionaliteit vergelijkbaar is met het gebied dat verloren is gegaan.

---

³ Ecologische Hoofdstructuur (EHS), thans Natuurnetwerk Nederland (NNN) óf, in Zuid-Holland, Natuurnetwerk Zuid-Holland (NN ZH) genoemd.

In de praktijk betekent dat dat er bij natuurcompensatieprojecten zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de EHS⁴ en dat wij redelijk soepel omgaan met het nabijheidsbeginsel in de compensatieladder. Overigens kan het realiseren van een goed compensatiegebied voor weidevogels middenin het agrarisch gebied ook een positieve invloed hebben op de weidevogelstand in de omgeving.

6. *Is het juist dat beheer en kwaliteit van de compensatiegebieden gebeurt via openbare aanbesteding? Zo ja, op welke wijze wordt de beoogde natuur dan voldoende gewaarborgd en gehandhaafd? Worden voor het beheer en kwaliteit van de compensatiegebieden randvoorwaarden vastgesteld in het aanbestedingsplan? Zo ja, welke specifieke randvoorwaarden Zo neen, waarom niet?*

Antwoord

Ja, dat is recent gebeurd bij twee compensatieprojecten waarvoor wijzelf de initiatiefnemer waren (projecten 17bh en 20a). In het Hoofdlijnenakkoord is immers vastgelegd dat wij uitgaan van een gelijk speelveld voor bestaande natuurbeheerders en nieuwe partijen. Dat betekent dat provinciale natuurgronden, met inbegrip van provinciale compensatiegebieden, in principe via een openbare procedure worden verkocht. Aan de verkoop zijn randvoorwaarden verbonden om de instandhouding en ontwikkeling van de beoogde natuurwaarden te borgen. Voorbeelden hiervan zijn het opnemen van een kwalitatieve verplichting en de eis dat de koper een gecertificeerd natuurbeheerder moet zijn. Specifieke compensatieverplichtingen worden eveneens in de koopovereenkomst opgenomen. Bij de gunning wegen de kwaliteitscriteria zwaarder dan de financiële opbrengst. Om het 'verschil' te kunnen bepalen wordt voor de overdracht een nulmeting uitgevoerd. De compensatiegebieden worden opgenomen in het PMP-biodiversiteit en periodiek gemonitord. Op basis daarvan zal na verloop van tijd een gesprek met de eindbeheerders gevoerd worden.

7. *De natuurcompensatie is bedoeld om de natuur in stand te houden. Als eerst de ingreep wordt gepleegd en pas daarna de compensatie wordt gedaan is de kans aanwezig dat de natuur die in stand gehouden moet worden al verdwenen is en het niet terugkomt. Is het College bereid om een regeling zo aan te passen, dat de compensatie voor of op zijn laatst gelijktijdig met de ingreep is gerealiseerd? Kunt u uw antwoord nader toelichten?*

Antwoord

Het doel is om door verwerving, inrichting en/of beheer van een compensatiegebied zodanige omstandigheden te creëren dat de vervangende natuurwaarden zich vanzelf zullen vestigen en ontwikkelen. Bij het soort compensatieprojecten dat tot dusverre is uitgevoerd achten wij het risico dat te compenseren natuurwaarden verdwijnen en nooit meer terugkomen, zeer gering. Verder is in de praktijk gebleken dat het realiseren van compensatieprojecten altijd maatwerk blijft, dat de uitvoering soms kan worden vergemakkelijkt door aansluiting te zoeken bij andere projecten met een andere planning en dat daarmee soms ook meerwaarde kan worden gecreëerd. Het aanpassen van de beleidsregel voegt daarom naar onze mening weinig toe.

---

⁴ Zie ook de kaart Groencompensatiegebieden in Zuid-Holland die was gevoegd bij de beantwoording van de technische vragen van de Partij voor de Dieren van 10 september 2015.

